

Kriminaalipoliittinen osasto

LAUSUNTO
"Päätöksiä turvallisuudesta.
Turvallisuus osaksi kunnan
sähköistä

28.8.2014

26/49/2014

Sisäministeriö

SISÄMINISTERIÖ

28. 08. 2014

INRIKESMINISTERIET

**LAUSUNTO: "PÄÄTÖKSIÄ TURVALLISUUDESTA. TURVALLISUUS OSAKSI
KUNNAN SÄHKÖISTÄ HYVINVOINTIKERTOMUSTA"**

Turvallisuussuunnitelmista on laadittu kuntien käyttöön erilaisia ohjeistuksia ja suosituksia, mutta niiden käyttöönotto on vaihdellut paljon kunnittain. Myös kuntien turvallisuussuunnitelmien alaisten toimenpiteiden toteutumisessa käytännössä on kuntakohtaisia eroja. Yksi ilmeinen syy tälle on työryhmän raportissakin esitetty huomio, että pääsääntöisesti vain ne asiat johtavat suunnitelmista käytäntöön, jotka sisältyvät kunnan strategiaan ja joista on tehty asianmukaiset päätökset. Turvallisuussuunnitelman linkittämistä sähköiseen hyvinvointikertomukseen kannattaa suosia, jos tämä edistää turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden tulemista osaksi kunnan strategiaa sekä sen toiminnan ja talouden suunnittelua ja näin edistää turvallisuussuunnitelman toteutumista käytännössä. Tuntuu kuitenkin siltä, että pitäisi kuvata yksityiskohtaisemmin se, millä tapaa turvallisuussuunnitelma on käytännössä mahdollista liittää osaksi sähköistä hyvinvointikertomusta, tai jos niitä ei yhdistetä, niin miten ne saadaan tehokkaimmin täydentämään toinen toisiaan. Tästä voi esittää erilaisia vaihtoehtoja.

Turvallisuussuunnitelman sisällyttämistä sähköiseen hyvinvointikertomukseen ei kuitenkaan ehkä tulisi automaattisesti suositella kaikille kunnille vaan etupäässä niille kunnille, joissa turvallisuussuunnittelutyö ei ole käynnistynyt tai se ei ole johtanut käytännön toimenpiteisiin. Rinnalle voisi lyhyesti kuvata muitakin keinoja saada turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden tuleminen osaksi kunnan strategiaa sekä toiminnan ja talouden suunnittelua kuin sähköinen hyvinvointikertomus.

Turvallisuussuunnittelun tiedetään edistävän paikallista turvallisuustyötä, mutta sen tehokkuudesta on rajallisesti näyttöjä. Hyvin harvoista kunnallisista turvallisuussuunnitelmista on laadittu kattavaa seurantaraporttia tai toteutettu vaikuttavuuden arviointia. Turvallisuutta kuvaavien mittareiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden sisällyttäminen sähköiseen hyvinvointikertomukseen edistäisi turvallisuussuunnitelmien seurantaa ja arviointia.

Indikaattorit

Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa eri osa-alueiden tilannetta ja kehitystä tarkastellaan indikaattorien avulla. Indikaattorien käyttö niissä kysymyksissä, joissa niitä on saatavissa, on hyvä ja tarpeellinen asia. Suosituksissa olisi kuitenkin syytä muistuttaa selvästi myös siitä, että voi olla olennaisia turvallisuusongelmia, joista indikaattorit eivät kerro ja joista on käytettävissä vain muunlaista tietoa tai vihjeitä. Myös nämä pulmat ja

C:\Users\O940019\Desktop\Lausuntoja\Sähköinen hyvinvointikertomus\OM
lausunto Turvallisuus osaksi kunnan sähköistä hyvinvointikertomusta.docx

Käyntiosoite
Mannerheimintie 4
HELSINKI

Postiosoite
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin
02951 6001

Faksi
09 1606 7730

Sähköpostiosoite
oikeusministerio@om.fi

niiden ratkaisumahdollisuudet on otettava huomioon. Jos kunta päätyy käyttämään sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoreita pääasiallisena turvallisuustiedon lähteenään, on olemassa pelko, että paikallisiin turvallisuusongelmiin puututaan epätasaisesti, painoarvon ollessa turvallisuusongelmissa, joita kuvaavat indikaattorit on lisätty sähköiseen hyvinvointikertomukseen. Jo nyt on tiedossa, että turvallisuussuunnitteluun liittyvä osaaminen vaihtelee suuresti kunnissa. Kattavampaa osaamista löytyy useammin suurista kaupungeista kuin keskisuurista ja väkimäärältään pienistä kunnista. Valmis, helposti saatava tilastollinen aineisto voi johtaa kiusaukseen käyttää ainoastaan niitä turvallisuussuunnittelun tietopohjana. Näihin keskittyminen voi tuottaa myös näkyvämpiä tuloksia kuin niihin turvallisuusongelmiin puuttuminen, joista ei ole saatavilla selkeää tilastollista aineistoa. Tätä haastetta työryhmä on pyrkinyt edistämään vinkkimittarien avulla. Tämän kaltaisen kehitys korostaisi entisestään paikallisesti toteutettujen turvallisuuskyselytutkimuksien tärkeyttä.

Kunnissa on isoja eroja turvallisuustyöhön ja tilastoihin liittyvässä osaamisessa. Tästä syystä indikaattorien yhteyteen tarvitaan tarpeeksi yksityiskohtainen kuvaus/ohjeistus kyseisen indikaattorin rajoituksista tai soveltamiskohteista sekä yleisimmistä siihen vaikuttavista tekijöistä.

Sähköisen hyvinvointikertomuksen ohjeistuksessa on turvallisuuden osalta hyvä vielä erikseen korostaa sitä mitä työryhmän raportissa tuodaan esiin: "yksittäinen indikaattori ei useinkaan kerro ilmiön tilanteesta riittävästi, mutta usean indikaattorin tarkastelu yhtäaikaaisesti antaa jo asiasta paremman kuvan." Ja lisäksi on pohdittava, millaisia merkittäviä ilmiöitä jää kaikkien indikaattorien tavoittamattomiin.

Indikaattorit kuvaavat tyypillisesti kaupungin keskiarvoa tai kokonaisuutta. Pelkän keskiarvon seuraaminen voi helposti peittää alleen yksittäisten alueiden turvallisuustilanteen merkittävän heikkenemisen. Koska paikallisen turvallisuustyön lähtökohtana ovat aina paikalliset ongelmat, on erityisen tärkeää, että sähköisessä hyvinvointikertomuksessa kannustetaan tekemään omaehtoista seurantaa kunnan turvallisuuteen liittyvistä aihepiireistä. Yksi mahdollinen jo käytettävissä oleva apuväline on vinkkimittareissa mainittu turvallisuuskysely.

Yksi melko yleinen painopistealue kunnallisissa turvallisuussuunnitelmissa on ollut yritystoiminnan turvallisuus. Onko harkittu, että siitä saataisiin indikaattoreita?

Pahoinpitelyrikokset väkilukuun suhteutettuna

Luonnoksessa luotetaan liikaa siihen, että piilorikollisuuden osuus olisi melko sama paikkakunnasta ja ajasta riippumatta. Kuitenkin väkivallan ehkäisytyössä on (erityisesti lähisuhdeväkivallan suhteen) pyrkimyksenä saada piilorikollisuuden osuus pienemmäksi. Asia kannattaisi muotoilla monipuolisemmin tai ainakin varovaisemmin, ehkä ottaen mukaan huomautus, että piilorikollisuuden vähentämisen seurauksena voi olla se että (väestöön suhteutettu) poliisin tietoon tullut väkivaltarikollisuus kasvaa tilastoissa, vaikka se tosiasiallisesti pysyisi ennallaan tai jopa alenisi. On hyvä, että indikaattoreissa on myös törkeät väkivaltarikokset, joissa piilorikollisuuden osuus on pienempi. Koska kyse on hyvinvoinnista, tulisi olla valmius lisätä pahoinpitelyihin ja muihin rikoksiin liittyvät hoitokäynnit ja hoitojaksot indikaattoreihin (esimerkiksi syyksi sairaala/poliklinikkakäyntiin on kirjattu pahoinpitely).

Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneet ja kuolleet

Voiko suhteuttaa poliisin valvontaan? Prosenttiosuus "puhalletuista"

Nuorisotyöttömät prosentteina,

Miksi prosentteina? Kun muut on määriä, tässäkin määrä voisi olla parempi, koska se on konkreettisempi, toimien suunnittelun kannalta relevantimpi. Tai ylipäätään mikä on perusteena käyttää määrää / osuutta?

Yksin asuvat 70-vuotiaat ja vanhemmat

Onko tilastokeskus oikea lähde? Eikö ole vaihtoehtoisia lähteitä? Varsinkaan Tilastokeskus ei mahda tietää, ketkä ovat ilman turvaverkkoa?

Nuorten itsemurhat

Miksi vain nuorten itsemurhat. Miksei myös itsemurhayrityksiä?

Työryhmän esityksistä:

Esitys 1: Tämä esitys on muihin esityksiin nähden hyvin yleisellä tasolla. Se toimisi ehkä paremmin johdanto-kappaleena muihin esityksiin.

Esitys 2: Turvallisuussuunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden toteutumisessa on eroja, mutta niistä on vaikeaa saada yksityiskohtaista tietoa helposti, sillä harva kunta toteuttaa tai julkaisee seuranta- tai arviointiraporttia turvallisuussuunnittelutyönsä toteutuksesta. Tämä esitys edistäisi toimenpiteiden toteutumisen lisäksi niiden seurantaa ja osaltaan vaikuttavuusarviointia (indikaattorit).

Esitys 6: On hyvä huomioda, että turvallisuuden tunne vaihtelee paljon eri väestöryhmissä ja erilaisissa tilanteissa sekä alueilla. Työryhmä esittää, että turvallisuuden tunnetta kuvaavia tunnuslukuja ja mittareita kehitetään. Olisi toivottavaa, että suositeltaisiin myös jo olemassa olevien työkalujen, kuten turvallisuuskyselyn käyttöönottoa laajemmin kunnissa.

Esitys 8: On tärkeää, että poliisi ja pelastustoimi huolehtivat tarvittavista ohjeista ja määräyksistä sekä hyvien käytäntöjen levittämisestä omalla toimialallaan sen edistämiseksi, että poliisi ja pelastustoimi osallistuvat aktiivisesti turvallisuussuunnitteluun. Jo nyt on yksittäisiä esimerkitapauksia, joissa poliisin edustajaa ei ole saatu osallistumaan kunnan turvallisuussuunnittelutyöhön.